

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1900. Leto XVII.

Obseg: Sajenje ameriških cepljenk. — Glodanje in hlapanje pri konjih. — Mlado sadno drevje. — O žveplu in njegovi ceni. — Poziv k posvetovanju o streljanju proti toči. — Pogozdovanje Krasa v vojvodini Kranjski. (Konec) — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene — Inserati.

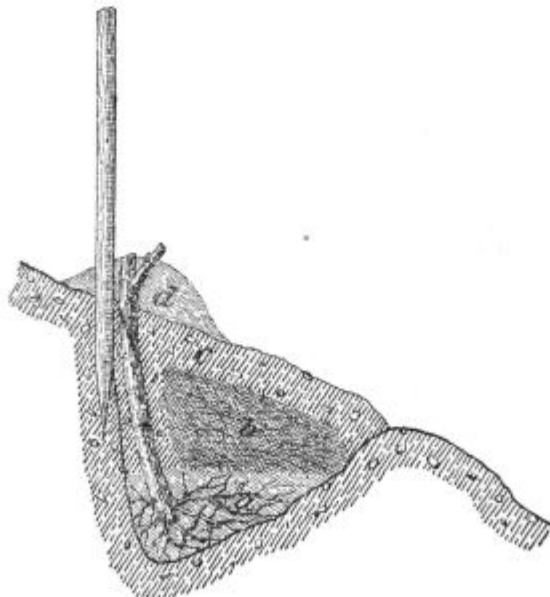
Sajenje ameriških cepljenk.*)

Predno pričemo nov vinograd zasajati, ga moramo seveda poprej primerno razdeliti, da pridejo trte v vrste in v pravo oddaljenost saksebi. Kamor pridejo trte, se zataknejo količi, in potem naj se naredo jame, pri čemer je pa paziti, da se količi ne premaknejo, ker drugače bi po končanem delu ne bilo vse v vrstah.

V mrzlih urah naj se nikar ne sadi, ker bi to škodovalo koreninam. Korenine namreč že pozebejo pri toplini 3° C. Na dno jame se vrže nekoliko rahle zemlje, na njo se postavi pripravljena cepljenka, razširijo se ji korenine in na nje se nameče zopet nekoliko rahle zemlje, da so vse zasute (pod. 37. a). Potem se cepljenka malo strese, pritisne z ного, in k nji se vrže 1 do 2 vile razkrojenega gnoja ali primerno množino mešanca ali umetnih gnojil, pa ne preblizu lesa (pod. 37. b). Tudi ta se pritisne z ного, polije potem z vodo, ali še bolje s stanjšano gnojnico, in naposled se jama do vrha zasuje z zemljo (pod. 37. c). Iz zemlje moleči

del cepiča se prav malo pokrije z rahlo zemljo, še bolje s peskom, in se napravi krtini podoben kupček (pod. 37. d).

Glede gnojenja bodi omenjeno, da je prvi 2 leti treba gnojiti blizu trte, ker so korenine še malo razvite in bi jim gnojitev po sredi delavnih vrst malo hasnila. Nasprotno naj se po tretjem letu ne gnoji blizu trt, temveč po sredi med vrstami, ker ima sedaj trta svoje sesalne korenine že povsodi dobro razširjene. Ako se gnoji po sredi, se gnoj potrosi in sproti globoko podkopava, ali pa se po sredi izkoplje 1 $\frac{1}{2}$ črevelja širok in 1 črevelj globok jarek, in vanj se nameče veliko gnoja, približno črevelj na debelo, se dobro stepta in zopet zasuje z zemljo. Tako gnojenje izda za 3—5 let. Bolje je na vsak način gnojiti pomalem, pa vsako leto, kakor poredkoma in zelo naenkrat. V prvem slučaju dobi trta vsako leto potrebno množino hrane in se enakomerno razvija in obilneje rodi.

Podoba 37.

Ako se je sadilo pred zimo, je treba iz zemlje moleči del cepiča prav dobro pokriti, kakor pri cepljenkah, cepljenih na stalnem mestu, da se obvaruje pred zmrznotenjem. Spomladi je treba nekoliko te zemlje odstraniti, da cepičevi peganjki morejo neovirani poganjati.

* Iz Gombačeve knjige „Novo vinogradništvo“, ki se dobi pri c. kr. kmetijski družbi po 80 h izvod s poštnino vred.

Pri sajenju naj se pazi, da cepljenka ne pride pregloboko pod zemljo, pa tudi ne preveč nad površje zemlje. V strmih legah se sadi tako, da pride cepljeno mesto kake 3 prste pod površje zemlje, in sicer zato, ker v strmih legah zemlja leze vedno navzdol in, če bi se cepljenka vsadila preplitvo, bi kmalu iz zemlje moled ves cepič in mnogo podloge. Pozneje naj se vedno pazi na to, da cepič ne napravi nikakih korenin. Temu se izogne, ako se pozneje, ko je cepljenka že začela dobro poganjati, odstrani okoli cepiča toliko zemlje, da pride še cepljeno mesto na prosto; napravi se torej okoli trte majhna jamica.

Glodanje in hlapanje pri konjih.

Glodanje in hlapanje je slaba razvada konj, ki obstoji v tem, da požirajo zrak, pri čemer se konjem riga. Tako razvajene konje delimo v glodalce in hlapavce.

Glodalci polagajo sprednje zobe na rob žleba (glej pod. 38.) ali tudi na druge predmete, da, celo na podstavljeno sprednje koleno (glej pod. 39.). Pri tem zadržujejo nekaj časa sapo, odpro požiralnik ter požro nekaj zraka. Ker je želodec tako ustvarjen, da zrak ne more po požiralniku nazaj, postanejo taki konji napeti, dobe želodečne bolezni in tudi kolika jih napada. Tudi jim po trebuhu kruli.

Prav mnogokrat postane glodanje in hlapanje huda strast, tako da konji hlapajo v vseh razmerah; nekteri konji pa to delajo le iz dolgega časa.

Hlapavci pa zopet pomolijo vrat naprej in jezik, ter potem na poseben način love z jezikom zrak, ktere ga požirajo. Dogaja se tudi, da taki hlapavci zraka ne požirajo, temveč si le igrajo.

Vzrokom glodanju in hlapanju se prištevajo tudi previsoke jasli; zato je vedno dobro, takim konjem narediti žleb prav pri tleh.

Proti glodanju priporočajo razna sredstva. Tako na pr. je dobro z žreblji obiti vse lesene dele, do katerih more konj z gobcem, omajati sprednje zobe, opeči konec jezika i. t. d. Ta sredstva ne pomagajo dolgo. Ko se zobje zopet utrdijo ali ko se jezik ozdravi, pa prične konj zopet glodati. Boljši je vratni jermen, narejen od veščaka, ki se trdno priveže. Tak vratni jermen je tako narejen, da iz njega spodaj takoj pribodejo igle, akokonj hoče vrat skloniti, da bi glodal;

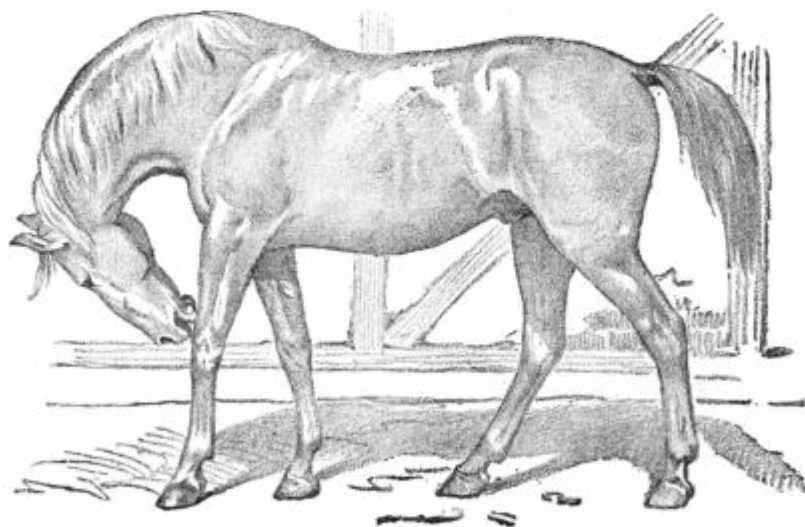
te igle konja zbadajo, da se zboji in s časom opusti glodanje.

Konjem, ki so se razvadili, da zobe nastavljajo na razne predmete ali na kolena, se ta razvada odpravi (vsaj ob pričetku) s palico, ki se priveže med uzdo in trebušni pas, kakor kaže podoba 40.

Popisano razvado dobe večjidel konji, ki mnogo stoje in se dolgočasijo; sicer se pa hlapanja tudi priučijo konj od konja.

Podoba 38.

Podoba 39.

Mlado sadno drevje.

Spisal A. Žmavc.

Na tem mestu mislim odgovoriti na vprašani, kako je dobivati in kakšna naj bodo sadna drevesa, ktera hočemo saditi na stalno mesto?

Redkokdaj si mlada drevesca vzgajamo sami. To je tudi lahko umevno ter večinoma bolje. Ako hočemo dobiti dobro in pravilno vzgojena drevesca, če nam je veliko na tem ležeče, da nam bodo kmalu rodila, a nismo že prej za to poskrbeli, ali sploh ne umemo dreves pravilno vzgajati, obrniti se nam je vselej do posestnikov večjih drevesnic. Ti imajo že svoje strokovnjake, ki umejo z drevesi pravilno ravnati, da jih človek že z veseljem pogleda, a še večje je to veselje, ko vživa njih sladki sad, sad svojega truda.

Samoraščnikov iz gozdov itd. ne presajamo nikdar v sadovnjak, kajti to so res „divjaki“ v pravem pomenu besede in se ne morejo nikoli razviti v lepa drevesa. Večinoma zrastejo v senci med gostim grmovjem in drevjem, kar jih v rasti zelo ovira; tudi korenine imajo nedostatne.

Redno vsako leto hodijo zlasti po nekterih krajih krošnjariji z drevesi od hiše do hiše v našo škodo. Pod pazduho ti nosi tak človek butarico neka-

kega šibja, ki mu pravi, da je sadno drevje, koreninic pa sploh ni veliko videti. Ta drevesca dobiš zelo poceni, in ravno ta nizka cena jih premoti toliko, da gredo na limanice. Kmalu se prepričajo, da so bila kupljena drevesca v resnici zelo draga, kajti uspeha ni nobenega.

Drevesa naročati iz daljnih drevesnic iz mnogih razlogov ni pametno. Podnebje, zemlja i. dr. naj bo tam vsaj približno tako, kakor pri nas. Dobro si je naročati drevesa skupno, v večji množini, ker se dobe ceneje in boljše kakovosti. Prevelika dobrota bi bile

večje drevesnice po okrajih, a zato bi morala skrbeti vlada. Le na ta način ter s primernim poukom bi se moglo sadjarstvo v kratkem povzdigniti na tak višek, kakor zasluži po vsej pravici in kakor je potrebno, da nam daje trajnih in lepih dohodkov. — Nekteri pa še vedno mislijo, da sadje ni za drugo kakor da je sveže zlasti otroci jedo, bolniki njegovo vodo pijó ter — svinje žró. Resnica pa je, da se sadje prav lahko spravi v denar. Te dni je prodal neki znan mi kmet 100 kg svežih jabolk za 60 kron, kar je pa še jako malo, kajti za eno edino jabolko iste vrste (kanadska rajneta ali pariški rambur) sem na Dunaju plačal 20 vinarjev, pa sad niti lep ni bil.

Na kaj nam je gledati pri drevescu, ki ga hočemo vsaditi na stalno mesto? Glavna stvar je, da so korenine dobro razvite, nepoškodovane. Fine korenine so seveda najvažnejše, kajti samo one so vstanu iz zemlje srkati redilne snovi, pa se rade na zraku posuše in pokvariijo. Gledati je v prvi vrsti na glavno korenino in pa na postranske korenine, katerih naj bo več razvrščenih okoli prve.

Deblo mora biti čedno, gladko, ravno, zdravo, dovolj močno, spodaj debelejše, zgoraj tanše; kjer ima v premeru vsaj 2 cm, naj se mu odstranijo vsi postranski poganjki, prej pa ne, če niso ravno predebili, ker pomagajo deblu debeliti se ter ga varujejo slabega solnčnega vpliva.

Višina debla je pa različna; visokodebelna drevesa imajo do 2 m visoka debla, druga manj. Nizkodebelno drevo ima veliko prednostij pred visokodebelnim, če so le druge okolnosti po tem, na kar opozorim na drugem mestu.

Krona bodi naravne oblike in če le mogoče, ne več ko leto stara. Naravne oblike pa je, če mlado drevesce obrežemo v krono tako, kakor nas uči narava sama. — Vzemimo na pr. jablanovo mladiko v roke, štejmo na njej popje ter opazujmo njegovo razvrstitev. Našli bodemo, ako štejemo od spodaj navzgor, da stoji šesto oko ravno nad prvim, pri katerem smo pričeli šteti, itd. — V krono bodemo rezali torej v primerni višini nad šestim očesom, ki nam naj da takorekoč podaljšano deblo (vrh), ostalih pet očes pa ravno toliko stranskih vej. Te imajo pozneje močno oporo, ako jim je nositi velike teže snega; tudi viharjem, vetrovom se branijo laže. Pogostoma pa nahajamo krone brez srednje, glavne veje. Podobne so „košu“, kakor jih je v mojem kraju nekdo v resnici imenoval, a vzgajal je doslej sam take „koše“. — Za naše razmere taka vzgoja dreves ni!

Silno važno je, da volimo prave, dobre vrste, ki so v vsakem oziru primerne našim razmeram. Za svet

se nam je obrniti vselej do izkušenih mož, do strokovnjakov. Sadjar, ki hoče imeti toliko vrst sadja, kolikor ima dreves, je slab sadjar. Vender pa še tako pogostoma slišimo, kako se taki možje bahajo in hvalisajo s svojimi vrstami; glavna reč jim je, koliko vrst imajo, a ne, kakšne so te njihove vrste sadja. Seveda se s tem osmešijo pred vsakim razumnikom. Stvar je namreč ta: Čim več sadja ene vrste pridelamo, tem laže in bolje je spravimo v denar. Torej okoli števila „5“ se sučimo, kolikor je prstov na eni roki, pa bo dovolj, če ne preveč; ako se ena vrsta v kakem letu ne obnese, pa nam druge obrodijo.

Češpljevi koreninski poganjki niso za rabo, če hočemo imeti dobra, plodna, krepka češpljeva drevesa.

Ako si drevesca omislimo že jeseni ter jih hočemo saditi zgodaj v prihodnji pomladi, jih moramo posamezno precej globoko zakopati, takorekoč začasno vsaditi, da jih čez zimo obvarujemo mraza.

Včasih nam pa drevesa v butarah med prevažanjem zmrznejo. V takem slučaju jih postavimo na pr. v klet, v kateri ne zmrzuje, vezi na butari odstranimo ter drevesa pustimo tako dolgo na mestu, dokler se led itd. polagoma ne otaja. Nato jih je zakopati; ako je pa zemlja zmrzla, obvarovati jih je na drug način, da se ne posuše na zraku, na pr. z mokrim mahom, s platnom itd.

Drevesa nam dojdejo lahko tudi precej suha, zlasti če niso bila dobro zavarovana proti temu na daljšem potu. Taka

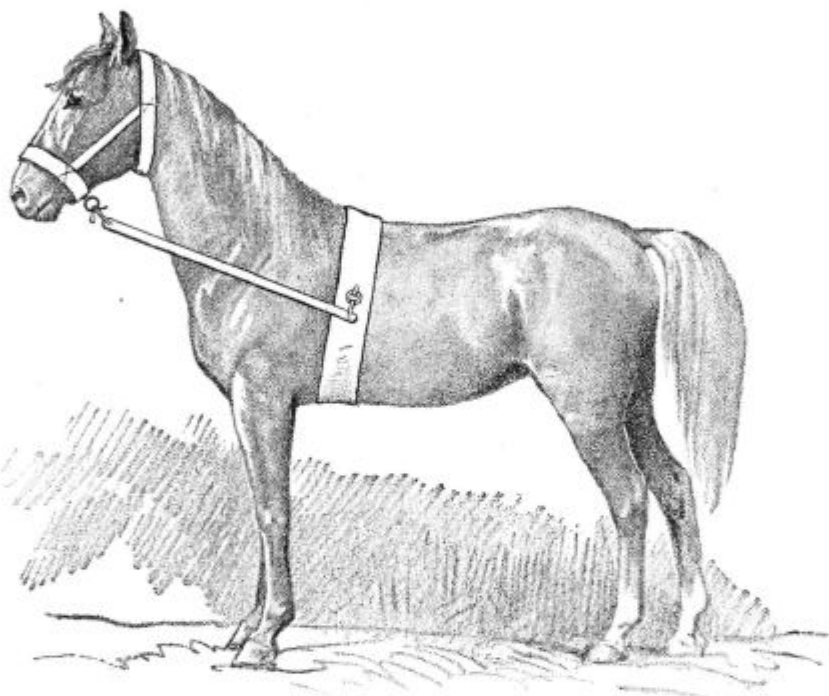
drevesa je dobro postaviti za 1 ali 2 dni v vodo ali jih pa zakopati v zemljo ter jih v tem slučaju dobro zaliti; še pred tem jim pa moramo konce korenin, zlasti ranjenih, prav gladko prerezati do zdravega mesta, da se laže nasrkajo vode, ki jih nekako poživi, kar ravno hočemo doseči s tem ravnanjem.

Oklenimo se z večjo vnemo umnega sadjarstva, ki stane primeroma malo truda, a se izborna poplača!

O žveplu in njegovi ceni.

Proti grozdnim plesnobi imamo zmleto žveplo, edino zanesljivo sredstvo. Ako z žvepleno moko štipamo trte, ni dovolj, da to naredimo ob pravem času, imeti moramo tudi dobro žvepleno moko.

Žveplo samonasebi je precej ceno, zato je žveplena moka v kupčiji navadno pristna in nima v sebi nobenih tujih primesij. Drugače je pa s finostjo. Izkušnje, preskušnje in vednostne preiskave so dognale, da le prav fino zmleto žveplo more dušiti glivo grozdnih plesnobe. Dognalo se je namreč, da ima pravi učinek le ona žveplena moka, ki

Podoba 40.

ima 70 stopenj finosti po Šanselu. Šansel je namreč izumil neki način, kako se določi finost žvepleni moki, ter je razne stopnje finosti zaznamoval s števili od 1 do 100. Nezmleto žveplo ima 1. stopnjo, najfineje zdobljeno (na pr. žvepleni cvet) pa 100. stopnjo. Vse druge finosti torej leže med 1 in 100°. Žveplo prav fino zmlati ter je presejati skozi svilnata sita, pa ni tako lahko, zato je žveplena moka tem dražja, kolikor finejša je. S tipom in očesom se finost ne da določiti, četudi je resnično pravilo, da je žveplena moka tem boljša, kolikor bledejša je, in tem slabša, kolikor lepše rumene barve je. To pravilo seveda velja le za pristno žvepleno moko, ki nima nobene primesi. Če torej hočemo kupiti zanesljivo blago, moramo od trgovca zahtevati poročilo za primerno finost (70°) in potem dati blago preiskati. Tako postopanje je pa sitno in se dá težko zvršiti, ker z ene strani trgovci tega ne morejo narediti, vinščak pa za svojih par kilogramov žvepla tudi ne more plačati preskušnje.

Iz tega vzroka in ker l. 1898. naši vinščaki v resnici niso imeli z žveplanjem nikakega uspeha, ker so dobili pregrobo zmlato žveplo, oddaja sedaj tudi naša družba žvepleno moko, za katero jamči 70° finosti. Družba priskrbuje to moko svojim udom po 14 K ali 7 gld. 100 kg v Ljubljani. Od nekterih stranij so nas že opozorili, da je morda družbena žveplena moka predraga, ker jo neka štajerska tvrdka povsod po Kranjskem ceneje ponuja, in sicer po 6 gld. v Trstu, kar je toliko kakor 6 gld. 35 kr. v Ljubljani.

Mi sami smo od te tvrdke dobili 7. decembra l. l. naslednjo ponudbo: „Ponujamo Vam za pomlad fino zmlato žveplo, če ga vzamete vagon, po 6 gld. 100 kg na kolodvoru v Trstu, proti 2% škonta. — Tudi smo pripravljani to navadno, povsodi običajno finost, ki meri 40/50° Šansel, povišati (neobčutno) na 50/55° Š. ter stane potem 10 kg 40 kr. več.“

Ta tvrdka prodaja torej 50° fino žveplo po 6 gld. 100 kg, 55° fino po 6 gld. 40 kr. in sicer v Trstu; do Ljubljane je priračuniti še 35 kr. voznine, a to le, če se je vzame vagon, drugače pride še več. Žveplena moka s 55° finosti od te tvrdke stane v Ljubljani 6 gld. 75 kr., družbena žveplena moka pa, ki ima za 15° višjo finost, stane le 7 gld.

Iz tega je razvidno, da je cena družbeni žvepleni moki primerna; kako tudi ne, ko smo jo kupili veliko vagonov skupaj in naravnost iz Italije ter jo oddajamo celo pod nakupno ceno.

Vinščake pa opozarjamo, da naj kupujejo le žvepleno moko s 70° finosti ter naj se nikar ne ustrašijo malo višje cene, kajti le tako fino žveplo bode uspešno, in kolikor finejše je žveplo, tem manj se ga porabi.

Poziv k posvetovanju o streljanju proti toči.

V 4. številki letošnjega „Kmetovalca“ je gospod doktor Vošnjak, ki že več let pridno opazuje streljanje proti toči, nasvetoval, naj se konci aprila ali prve dni maja skliče kje na Kranjskem shod, na katerem naj bi se kolikor mogoče pojasnilo streljanje proti toči, kakor se je to lansko jesen zgodilo v Casale-Monferato v Gor. Italiji.

Deželni odbor kranjski je kakor lansko leto tudi letos dovolil 2000 kron podpore za streljanje proti toči, in upati je, da tudi vlada dovoli enak znesek. Vsled tega so se pričele občine zglašati za to podporo

ter naročiti razne strelne priprave. Toda naročniki se ogrevajo za različne strelne priprave, bije se nekak boj za priprave Ungerjeve na eni in Greinitzevih nečakov na drugi strani. Pač težko je določiti, katere priprave zaslužijo prednost. Postopati pa moramo v tem prepornem vprašanju kolikor mogoče sporazumno. Tu se gre za izdatek ter za uspeh. Sedaj šele poskušamo in ne moremo prav nič določenega reči.

Unger proslavlja svoje priprave kot najboljše in najpripravnejše ter graja Greinitzeve, Greinitz pa dela nasprotno. Unger trdi da se z njegovimi sedaj zboljšanimi nastavki in topiči dosežajo isti ali celo še boljši uspehi kakor z Greinitzevimi 3—4 m visokimi nastavki in 40 cm globokimi topiči, v katere se vsuje vsakokrat 150—180 gr smodnika, dočim Unger vzame le 50—80 gr. Kot nov izumitelj dobrih strelnih priprav je tudi nastopil Rebek iz Celja, ki tudi trdi, da njegove priprave prekose vse dosedanje.

Ker se bo letos na Kranjskem nakupilo mnogo novih priprav, zato je z ozirom na nejasne razmere med temi tvrdkami neobhodno potrebno, da se mi sami osebno prepričamo o dobroti raznih priprav. Podpisane sem meseca februarja prisostvoval strelnim poskusom z različnimi topiči in nastavki na Štajerskem. Te poskuse je napravila tvrdka Greinitzevi nečaki, in vsi smo se prepričali, da so njih priprave v mnogem prekosile Ungerjeve; poslednji pa sedaj trdi, da so že pri teh poskusih zlorabljali njegove priprave.

Neobhodno potrebno je torej, da si sami naredimo svojo sodbo s poskušnjo raznih priprav na svojih tleh. To smatram za jako umestno tembolj, ker mi je na tem mnogo ležeče, da se res plodonosno nalože velike vsote, ki se bodo letos v ta namen izdale.

Zato se obračam tem potom do vseh čč. gg. vinogradnikov in drugih interesentov na Kranjskem in sosednjem Štajerskem, kakor tudi na Primorskem, s prošnjo, naj se udeležijo shoda o streljanju proti toči, ki se bode vršil v Krškem, in sicer 2. nedeljo po Veliki noči, t. j. 29. aprila. Spored posvetovanju priobčijo razni listi.

Zborovanje bode v šolskem poslopju. Strelni poskusi z raznimi pripravami se bodo vršili na prostem, kjer bo napravljeno posebno strelišče. Strelni poskusi se bodo nadaljevali še drugi in morda tudi tretji dan. Oni gg., ki nameravajo na tem shodu poročati, naj blagovolijo to sporočiti podpisancu.

Ob enem s temi strelnimi poskusi, se bodo tudi preskušali razni žveplalni mehovi, in sicer v tamošnjih vinogradih.

Fr. Gombač,
dež. vin. potovalni učitelj za
Kranjsko v Ljubljani.

Pogozdovanje Krasa v vojvodini Kranjski.

Spisal Anton Arrigler.

(Konec.)

4.) Uspehi pogozdovanja Krasa in vžitek pogozdenega kraškega sveta.

Prvi nasadi, ki so bili napravljeni leta 1876.—1880., nam danes kažejo lep 8 do 10 metrov visok, zelo gosto zarasten borov gozd. Marsikdo bode radovedno vprašal, zakaj se goje na Krasu samo borovi gozdi. Zaradi tega, ker je bor (osobito črni bor) edina gozdna sadika, ki prenaša elementarne uime na Krasu, se ustavlja burji in je zadovoljna tudi z majhno peščico zem-

ljice; le-to dobiva za svoj živež med skalnatimi razpokami. Razen tega pa ima bor tudi dobro svojstvo, da njegove dolge igle vsaka tri leta odpadejo ter s tem opustošeni svet dobro ognoje. Dokaz temu so ravno starejši borovi nasadi v St. Petru, v Trnovem, na Kalu, v Volčjah, v Čepnem, v Famlji, v Zagorju, v Nemški Vasi, v Rakitniku in v Postojni. V teh nasadih, kjer so tla pred nasaditvijo kazale samo svoja gola kamenita rebra, je danes že 7—15 cm debela ognojena zemljica, ki je skalna tla skoraj popolnoma pokrila.

Vsled zboljšanih tal so se pričele starejše nasadbe čistiti, oziroma trebiti, ter potem s zlahtnejšimi gozdnimi sadikami (jelkami, smrekami, jeseni, javorji, hrasti i. t. d.) podsajati. To pogozdovanje kaže tudi najboljše uspehe. Podsajena drevesca so namreč v nekterih nasadbah, že toliko odrastla, da je bilo vodstvo pogozdovanja Krasa lansko leto prisiljeno zaradi prevelike goščave lastnikom sveta več tisoč borovih dreves odkazati, da jih izsekajo, in prepustiti v porabo.

Korist pogozdovanje Krasa je po današnjih dokazih ogromna.

V tistih krajih, kjer so starejše nasadbe, je svet zboljšan, kakor je bilo že poprej omenjeno, za toliko, da je danes možno med borovce saditi že zlahtnejša drevesa. Burja, ki je po ondotnih krajih silovito razsajala ter prebivalcem na njihovih poslopih, na polju, potih i. t. d. povzročala veliko škodo, da, celo na železniški progi motila promet, je izdatno oslABLJENA, deloma tako, da je prog, kjer so se poprej nahajali veliki zneženi zameti, danes domalega prosta snega.

Osobito je pa pogozdovanje kraških opustošenih tal v veliko korist ondotnim prebivalcem. Predno se je ta opustošeni svet pogozdil, so ga lastniki rabili samo za pašo. Pasoča se živina, ki je pohajala take kraje, je morala stradati, ker je bilo ondi najti tako malo krme, da res ni bilo vredno, ubogo živino tja na pašo goniti. Ko se je pa ta svet pogozdil ter ustavil pohod živine, je pričela trava tako uspevati, da je po nekterih krajih zrastle za pol metra visoko. In to travo je pogozdovalna komisija prepuščala lastnikom sveta v porabo in je bila ubogim kraškim prebivalcem pri živinoreji v veliko pomoč.

Mimogrede naj omenim, da se rast trave ni samo zaradi tega tako okrepila, ker se je na pogozdenih krajih živinska paša ustavila, temveč zaradi tega, ker se je svet pri kopanju potrebnih lukenj zrahljal in se je iz dolin donesla zemlja.

Dalje so lastniki pogozdenega sveta dobili iz starejših nasadov tudi že veliko drv in stelje, ko so čistili in trebili te nasade.

Sploh je vžitek na pogozdenem kraškem svetu že danes večji kakor je bil poprej, ko je bil svet še prazen, ter se je na njem pasla samo drobnica.

Kakšne vžitke in doneske pa bodo imeli lastniki iz kraških nasadov šele potem, ko gozd doraste ter jim bo dajal les za kurjavo in za druge hišne potrebe! — Tedaj bodo, čeprav naši nasledniki, hvaležni za dobrote, ki se jim sedaj dele s pogozdovanjem popolnoma opustošenega kraškega sveta.

Zatorej, Kraševci, ne bodite za Vas tako koristnemu pogozdovanju kraškega sveta nasprotni ter posnemajte one občine in posestnike, ki so za pogozdovanje jako vneti in so za pogozdovanja Krasa že kaj storili. Radovoljno torej prepuščajte svoj svet v pogozditev ter prosite komisijo za pogozdovanje Krasa, naj pogozdi Vaše nerodovitne pašnike, ali pa sadite sami! Za to pogozdovanje Vam komisija vsled svojega sklepa

v seji z dne 19. julija 1899. leta izroči sadike brezplačno ter Vam za izvršeno pogozdenje dovoli tudi primerne nagrade.

Priti utegne čas, ko vlada ne bode hotela več toliko prispevati za izvršitev pogozdovanja. Potem boste primorani sami in na svoje stroške pogozdovati svoj popolnoma opustošeni svet, od kterega imate danes le malo vžitka, čez kakih 5 do 10 let pa bi se Vam svet vsled vremenskih nezdod tako poslabšal, da ne bi imeli prav nobenega užitka in bi bila vrhu tega tudi vsaka pogozditev nemogoča.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 69. vprašanje: V odgovor na to vprašanje v zadnji številki „Kmetovalca“ se nam je vrnila pomota V družbeni drevesnici so vrste po 55 cm, drevje v vrstah pa po 45 cm narazen, tako da pridejo po 4 drevesa na 1 m².

Vprašanje 84. V naši posojilnici se pripeti, da posojilo proti vknjiženju dobi tak posestnik, ki je že popolnoma zadolžen in nima nobenega kredita več. Če proti temu odborniki ugovarjajo, pa voditelj posojilnice pravi: Posojilnica je zadruga z neomejenim poroštvom, v zadrugi smo torej poroki drug za drugega; res je, da prosilec nima več kredita, zato ga imamo pa mi drugi, saj smo z neomejenim poroštvom. Prosimo Vas torej raziasnila, kaj je zadruga z omejenim in kaj z neomejenim poroštvom in ali je mogoče kaj narediti, ako voditelj napačno postopa? (A v N. S.)

Odgovor: Če voditelj Vaše posojilnice tako postopa, potem je zrel ali za ječo, ali pa za norišnico. Omejena zaveza pomeni to, da zadržnik jamči pri vseh podjetjih zadruga s svojim deležem, vrhu tega pa še z vsoto, ki je v pravih določena; če pa ni določena, pa jamči še z vsoto, ki je enaka deležu, ker tako zakon velewa. Pri neomejenem poroštvu je pa zadržnik porok ne le s svojim vplačanim deležem, temveč z vsem svojim premoženjem, t. j., če ima zadruga izgubo, jo morajo pokriti vsi zadržniki v enakih delih, čeprav gre pri tem kakega zadržnika vse premoženje v nič. — Zadržniki ste poroki in jamčite z neomejeno zavezo za dolgove, ktere naredi zadruga (kar je popolnoma prav, če so dolgovi opravičeni). a Vi ne smete biti poroki za ljudi, ki nimajo nobenega ali ne zadostnega kredita več, ker stem stavite svoje premoženje v nevarnost, in to ni in ne sme biti namen posojilnice. — Če se pri Vas kaj enakega dogodi ali dogaja, je zakonska dolžnost nadzorstva, da vmes poseže. § 24. zakona o zadrugah slove: Nadzorstvo pazi na gospodarjenje zadruga v vseh pogledih, more se poučiti, kako reči grede, kako stoje knjige in zapiski, ter more vsak čas stanje blagajne pregledati. Nadzorstvo more, če se mu to zdi potrebno, zadržno načelnništvo in uradnike začasno, in sicer do prihodnjega obnega zbora odstaviti ter skrbeti za daljno vodstvo zadruga. Nadzorstvo pregleda vse končne letne račune ter poroča o njih na obnem zboru in more samo sklicati obni zbor, ako uvidi potrebo. Nadzorstvo jamči za škodo, ki nastane, ako svoje dolžnosti ne izpolni. Po § 25. imenovane zakona je nadzorstvo opravičeno tožiti načelstvo pri sodnji. — Iz tega razvidite, da je dolžnost nadzorstva, narediti red pri zadrugi, če načelnništvo ne postopa pravilno. Za izgled bodi Vam naslednji dogodek: Na Češkem je prišla na nič neka kmetška posojilnica, in pri sodni obravnavi, ktera se je pred kratkim vršila, so dobili nekteri udje načelstva po nekaj tednov zapora, dočim je en ud nadzorstva dobil že eno leto.

Vprašanje 85. Poslal sem Vam uzorec jabolk, ki so zelo rodovitna ter se drže do binkoštij. Prosim, katero je pravo ime teh jabolk? (F. A. na B.)

Odgovor: Poslano jabolko je ogerski pogačar, R. Dolenc ga v svoji knjigi „Sadjarstvo“ imenuje tudi pogačar iz Kečkemeta. On pravi: Ta vrsta ima to veliko prednost, da uspeva še prav dobro tudi v peščenem, pustem svetu, kjer druge vrste ne rade, da je plod zelo neobčuten in se drži skoraj do drugega ploda. Jabolka so velika in ploščnata — od tod ime pogačar — na eni strani malo zelena (spomladi lepo rumena), sicer pa živordeča. Na Ogerskem zasujejo ta jabolka kakor krompir kar v jame (seveda kadar močno obrodé), kjer se ohranijo do pomladi popolnoma sveža, kakor bi bila šele z dreves odtrgana.

Vprašanje 86. Jaz imam 230 oralov posestva, in sicer 158 oralov gozda, ki leži v strani, a je zvezano z drugim posestvom s potom. Kaj naj storim, da dobim svoj lov, ker pri nas že 3 leta niso lovili in se je divjačina tako razmnožila, da nam dela silno škodo? (Š. S. v Š.)

Odgovor: Čeprav je Vaše posestvo čez 200 oralov veliko, vendar ne morete dobiti svojega lova, ker se posestvo ne drži skupaj. Če se je divjačina v taki meri razmnožila, da dela veliko škodo, morete na podlagi § 11. cesarskega patenta z dne 28. februarja 1786. l. prositi politično oblast, da proti temu kaj ukrene.

Vprašanje 87. Krava, ki je ravnokar imela prvo tele, brca, kadar se molze in tudi tele, če sesa. Krava je sicer krotka. Če jo hočemo molzti, ji moramo sprednjo nogo dvigniti. Kako naj odpravim to razvado? (A. D. v B.)

Odgovor: Krava je na sencih občutljiva in ji molža in sesanje hujo dá. Imejte potrpljenje s kravo, kmalu se privadi molži in ne bo več brcala. Dokler se pa krava radovoljno ne pusti sesati ali molzti, ji pa eno sprednjih nog kvišku držite. Včasih pomaga kravi med molžo dejati kakšno prav mokro vrečo na hrbet.

Vprašanje 88. Imam kravo, ki je v zadnjem času pričela glodati jasli. Nekaj dnij jo tudi nadleguje huda driska. Krma je vedno enaka. Kje tiči vzrok? (V. A. na D.)

Odgovor: Glodanje lesa pri govedih je posledica bolezni v prebavilih, ki nastane vsled krme, kateri nedostajajo rudninske redilne snovi, zlasti fosforovokislo apno. Pokladajte kravi redno soli, za ozdravljenje ji pa dajajte fosforovokislega apna (klajnega apna). Glede zdravljenja driske se morete poučiti iz knjige družbe sv. Mohorja „Domači živinozdravniki“.

Vprašanje 89. S katerimi umetnimi gnojili bi bolj izdalo gnojiti močvirnate travnike? (A. S. v Sv. K.)

Odgovor: Prvi pogoj, take travnike zboljšati, je seveda osušenje, ki se pa ne da vselej izvršiti, zlasti posameznik tega ne more. Predno pognojite ves travnik, Vam priporočamo narediti poskušnjo na manjšem prostoru z gnojenjem s kajnitom ali s kalijevo soljo, s Tomasovo žlindro in z apnom. Na apno celo ne pozabite. Na oral vzemite 4 q žlindre, 2 q kalijeve soli in 8—10 q v moko razpadlega apna.

Vprašanje 90. Ko smo cepili trte, smo na cepičih našli neka jajca, kakoršne Vam kaže poslani vzorec. Ker se utegne iz teh jajec izleči kak trsni škodljivec, zato dajem cepiče varno osnažiti. Značilno je, da se imenovana zalega nahaja le na cepičih, dobljenih iz gotovega kraja. Kakšna jajca so to? (A. Z. na L.)

Odgovor: Ta dozdevna jajca smo dali pregledati pod drobnozorom, in uspeh kaže, da dotične bunčice utegnejo biti kaj drugega. Bunčice so zelo trde in nekatere so prozorne, kakor da bi bile kak strjen izcejen sok, ali pa iztrebek kakšnega mrčesa. Da so to jajca kakega mrčesa, ne moremo trditi, vendar Vam priporočamo pazljivost in Vam prav damo, da dajete cepiče snažiti.

Vprašanje 91. Nekteri vinogradniki na Vipavskem so lansko leto žveplali trte takoj za škropljenjem. Ker je

bilo trsje še mokro od škropljenja, se je žveplo dobro prijelo trsja in zaroda. Pravijo, da je imelo to ravnanje prav ugoden uspeh. Se li more tako ravnanje v obče priporočati? (M. S. v V.)

Odgovor: Dosedaj je veljalo načelo, da mora priti žveplo na suho trto. Iz strokovnih listov je pa posneti, da so s prav dobrim uspehom žveplali trte, ki so bile ravno prej škropljene. Dober uspeh takega ravnanja ni še končno dognan, pa si ga ne upamo z mirno vestjo splošno priporočati, vendar pa prav toplo priporočamo umnim vinogradnikom delati v tem pogledu primerjalne poskuse.

Vprašanje 92. Na mojem posestvu raste v veliki množini rastlina, kakeršno sem Vam poslal na ogled in jo imenujemo kalmež. Pravijo, da je dobra za živino, pa ne vem, kako in koliko je je pokladati. Prosim pojasnila. (J. G. v G.)

Odgovor: Poslana korenina je kalmeževa (acorus calamus). Ob pravem času izruvana in hitro posušena korenina rabi za zdravilo ter služi za ojačenje prebavil, posebno ker ne povzroči zapiranja. V redilnih štopah za živino se vedno nahaja kalmež. Če torej kalmež hočete rabiti za živino, izruvajte korenine poleti, razrežite jih na 6—8 cm dolge kose, te naberite na motovoz ter jih hitro posušite. Posušene korenine se potem drobno zrežejo ter se jih živini poklada po eno žlico na dan med drugo krmo. Trdijo tudi, da kalmež pospešuje pojatev, zato ga pokladajo živalim, ki se nečje pojati.

Vprašanje 93. Naredil sem petijot za domačo rabo iz tropin isterskega vina, ki je drugače prav dober in močen, le kisel je premalo. Ker hočem to pijačo rabiti za delavce, ki so pa pri nas vajeni na kislo vino, zato vprašam, kako naj naredim petijot bolj kisel? (Fr. T. v G.)

Odgovor: Navadno ima petijot premalo kisline, in zato ni tako okusen kakor vino. Temu se pomaga s tem, da se petijotu doda vinske kisline. Vinske kisline se dodene 10 do 20 dg na hektoliter, kar zavisi od množine kisline, ki se nahaja že v petijotu. Skušnja pri majhni množini petijota Vas bo učila, ktera množina vinske kisline je prava. Vinsko kislino kupite najbolje v kaki trgovini z drogami; v lekarni je predraga.

Vprašanje 94. Na kakšen način morem umetni gnoj najlože enakomerno raztresti po deteljišču? (J. L. pri R.)

Odgovor: Umetni gnoj se trosi na dva načina, in sicer z roko in s strojem. Trosenje s strojem je najboljšje, ker stroj skrbi za enakomerno delo. Trosenje z roko je pa reč vaje, kakor ročna setev, dasi trosenje gnojil ni treba vršiti s tisto natančnostjo kakor setev. Enakomerneje morete delo izvršiti, če gnojila pred porabo pomešate s prstjo in potem to zmes po močnosti enakomerno razstrosite. — Stroji za trosenje gnojila so zbog njih visoke cene umestni le na velikih posestvih.

Vprašanje 95. Kako mi je ravnati z izpraznjenimi vinskimi sodi, da ostanejo zdravi in neusmrajeni? (G. T. v S.)

Odgovor: Vinski sod naj se po porabi toliko časa pere z vodo, da gre iz njega čista voda. Potem naj se v senci posuši, zažvepla in dobro zabije ter hrani v klet. Pred porabo se mora zopet dobro izprati, da gre iz njega vsa žveplena sokislina.

Vprašanje 96. Imam triletnega žrebca, ki ima le polovico spolovil. Ali naj dam žrebca rezati; ali bi to ne bilo nevarno, da pogine? (J. Ž. na B.)

Odgovor: Za umnega rezarja starost žrebčeva ni nikaka ovira, da bi ga ne rezal. Le na eno Vas opozorimo, da ima namreč tak žrebec, kakor je Vaš, drugo polovico spolovil pod kožo v trebušni votlini in, ako se mu to odvzame, kar se vidi, ostane še vedno napol žrebec. Taki konji, ki se imenujejo mandravci, utegnejo postati nevarni, zlasti v bližini

kobil. Takega žrebca more popolnoma rezati le res izkušen živinozdravnik.

Gospodarske novice.

* **Gospodarske potrebščine za vinstvo.** Prihodnje dni družba prične razpošiljati žveplo, galice, gumijeve vezi, žveplalnice in trtne škropilnice. Prosimo podružnice in vinščake, naj takoj naroče te potrebščine, kajti družba naroči le toliko, kolikor izkušnja uči, da more oddati. Ako kaka reč poide, jo je poznej le težko in z zamudo mogoče dobiti, ali pa tega sploh ni več mogoče storiti. Galice velja 1 kg 63 h, žvepla 14 h, gumijevih vezij 1 kg 18 K, žveplalnik „Vindobona“ z zavojem in z 1 naočniki vred 20 K, trtna škropilnica z zavojem vred 18 K.

* **Oddajo semenskega krompirja in drugih semen** za spomladno setev je družba ustavila, ker ji je zaloga pošla, in se torej ne sprejemajo več naročila. Pač je pa še nekaj izvirnega ruskega lanenega semena, kilogram po 30 h.

* **Tomasove žindre** je družba to pomlad oddala dva vagona, ki ni bila 18 odstotna, temveč le 17 $\frac{1}{2}$ odstotna, kakor se je pozneje doznalo. Tisti, ki so dobili to žindro dobe od družbe za vsak stot 14 h povrnjenih.

Umetna gnojila, in sicer Tomasovo žindro, kajnit, kalijevo sol, kostno moko, kostni superfosfat, žilski soliter i. t. d. ima družba vedno v zalogi ter jih oddaja svojim udom po objavljenih izvirnih cenah.

* **Dolgove za prejete gospodarske potrebščine** prosimo podružnice ter ude kmalu poravnati, ker družba za poplačilo kupljenih vinskih potrebščin potrebuje nad 80 000 K.

* **Preskušnja mehov za žvepljanje trt v Novem Mestu** bo v nedeljo, dne 22. t. m. dopoldne ob 9. uri (na grmski šoli), in ne dne 17. t. m., kakor je bilo objavljeno v 7. številu „Dol. Novic“.

* **Členi kmetijske podružnice v Ilir. Bistrici** naj pridejo vsak po 10 jablanovih dreves, ktere jim bo podružnica brezplačno dala. Dobe pa lahko še po nekaj visokodebelnih jablanovih dreves po 12 kr. ali 24 vinarjev drevo.

* **Streljanje proti toči.** Deželni zbor štajerski je sklenil, da postavi 40 strelišč proti toči pri Slov. Bistrici ob vinogradih na južni strani Pohorja. Vinogradniki pa so se morali zavezati, da preskrbe ta strelišča s smodnikom in strelnim obojem. To se je zgodilo pri shodu dne 24. marca ter se je volil poseben odbor. Vpraša se sedaj, kako uravnati strelišča, ali s 4 metre dolgimi nastavki in s takimi topiči, ki se nabažejo s 15 do 18 deka smodnika, ali z dozda navadnimi topiči za 7 deka in nastavki po 2 metra dolgimi. S slednjimi smo imeli skozi štiri leta popolnoma povoljne uspehe. Šele letos je neka graška tvornica začela trditi, da morajo nastavki biti vsaj 4 metre dolgi in možnarji 40 cm visoki za 15 do 18 deka smodnika. To vprašanje je zastran stroškov važno. Stroški za uravnajo bi bili večji, a tudi smodnika bi se veliko več porabilo. Zato je pač želeli, da se pri deželnih središčih polovica oskrbi z dolgimi nastavki in z večjimi možnarji, polovica pa z manjšimi.

Dr. J. Vošnjak.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 5. aprila 1900.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik cesarski svetnik Ivan Murnik, in navzoči so bili: podpredsednik gosp. ravnatelj Fr. Povše in odborniki gg.: grof Barbo, Goll, baron Lazzarini, baron Liechtenberg, Lenarčič, Pavlin, dr. pl. Wurzbach in Žirovnik.

Glavni odbor je določil proračun za redne državne podpore v l. 1901., in sicer za kmetijski pouk, za rastlinstvo, za statistiko, za živinorejo in za zatiranje trsnih škodljivcev.

Dasi državna podpora za govedorejo za l. 1900. še ni dovoljena, je glavni odbor na svojo odgovornost sklenil kupiti 12 pingavskih bikov ter jih razdeliti na podstavi došlih prošelj. Prošenj je došlo 27, in glavni odbor je izbral izmed teh one, na ktere se je ozirati. Vsled tajnikove prošnje, da se odveže od dolžnosti, hoditi kupovat subvencijske bike, sta to nalogo prevzela gospoda odbornika baron Lazzarini in c. kr. veterinarski koncipist Pavlin.

Odbor je sklenil obrniti se na deželni zbor za deželno podporo k ustanovitvi živinorejskih zadrug. S podporo naj bi se prikrbele potrebne tiskovine (kterih je za vsako zadrugo precej treba in so drage) in naj bi se pokrili ustanovni stroški.

Glavni odbor je vzel na znanje letno poročilo družbenega kmetijsko-kemijskega preskušališča za l. 1899. ter je tajništvu naročil, naj v prihodnji seji predloži računске zaključke tega zavoda za l. 1898. in 1899.

Vsled odloka c. kr. železniškega ministerstva bo odslej družba imela svojega posebnega zastopnika v državnem železniškem svetu, in sicer vsled svoječasne prošnje. Za družbenega zastopnika v državnem železniškem svetu je glavni odbor izvolil gosp. predsednika cesarskega svetnika J. Murnika, za njegovega namestnika pa gosp. tvorničarja in deželnega poslanca Lenarčiča.

Na poziv c. kr. deželne vlade je glavni odbor sklenil predlagati, da se stalnim cenilcem za veleposestva in veleposestva z industrijami namesto dosedanjih nekterih umrlih ali preselivših se cenilcev imenujejo gg.: R. Kretinsky, gozdni oskrbnik v Novem Mestu; M. Stare, inženir in veleposestnik v Mengšu; Josip Lenarčič, tvorničar in posestnik na Vrhnikih, ter Karol Grm, veleposestnik v Bajnohu.

Na poziv deželnega odbora je glavni odbor v licenčnovalno komisijo za radovljiški okraj namesto enega umrlega člana predlagal gosp. A. Westra, posestnika na Bledu.

Na željo osrednjega odbora za varstvo kmetijskih koristij pri sklepanju trgovinskih pogodb je odbor sklenil priporočati kranjskemu deželnemu zboru prošnjo imenovanega odbora za deželno podporo.

Glavni odbor je sklenil družbo vpisati kot člana osrednjega odbora za varstvo kmetijskih koristij pri sklepanju trgovinskih pogodb ter je kot zastopnika družbe izvolil gosp. podpredsednika Fr. Povšeta.

V poročilo izročene prošnje mlekarških zadrug v Poljanah in Trebelnem za državno podporo je odbor sklenil topla priporočiti ter je naročil tajništvu, da od imenovanih zadrug zahteva tista pojasnila, ktera c. kr. kmetijsko ministerstvo želi vedeti.

Kot zastopnika na avstrijskem gozdarskem shodu 20. aprila t. l. na Dunaju odbor naprosi gospoda barona Berga, grajščaka v Mokronogu.

Prošnje novo ustanovljene podružnice v Zagorju na P. za podpore k ustanovitvi drevesnice je odbor sklenil topla priporočene predložiti na dotična mesta.

Prošnje nekterih podružnic, županstev, šolskih vodstev za brezplačno podelitev trtnih škropilnic in žveplalnikov odbor ni mogel uslišati, ker nima v to svrhu zaloge in se družbi v to svrhu za letos ni dala nikaka podpora.

Prošnja podružnice Studeno za brezplačno drevje je odbor sklenil po možnosti uslišati, ker je tudi v okolišju te podružnice naredil žled veliko škode.

Za nove ude so bili sprejeti:

Babšek Matija, posestnik v Štefanovi Vasi; Marn Anton, posestnik v Dulu; Avguštin Josip, posestnik v Gorenji Vasi; Kranz Herman, posestnik v Ljubljani; Gradišek Marija, posestnica v Zalogu; Avanzo Francišek, črevljarski mojster in posestnik na Igu; Lehner Josip, tesarski mojster v Ljubljani; Prevec Jakob, posestnik na Voščah; Rogač Josip, posestnik na Zgor. Lipnici; Mihelič Mihael,

kolar in posestnik na Zgor. Lipnici; Galjot Martin, posestnik na Skaručini; Dovč Francišek, posestnik v Spod. Gameljnah; Fajdiga Josip, trgovec in posestnik v Kamniku; Zore Ivan, posestnik Rogneči Vasi; dr. Schiffer Anton, c. kr. okr. zdravnik v Ribnici; Lysek Francišek, grajšč. oskrbnik v Ponikvah; Poljšak Ferdo, pomožni uradnik v Zagorju ob Savi; Trošt Francišek, posestnik v Podragi; Vidrih Aleksander, posestnik v Gočah; Svet Anton, posestnik na Bakeku; Nachtigal Anton, posestnik v Česnjicah; Hmelak Francišek, posestnik in trgovec v Lokavcu; Zupančič Francišek, posestnik v Prečini; Tomitsch Josip, posestnik v Kočevju; Lesar Francišek, posestnik in kovač v Koč. Reki; Jonke Josip, posestnik in mesar v Koč. Reki; Križ Ivan, posestnik in župan v Koč. Reki; Kobl Matevž, trgovec in posestnik v Idriji; Kobl Anton, posestnik in trgovec v Budanjah; dr. Globočnik Edvard, distriktni zdravnik v Kranju; Urbančič Francišek, trgovec in posestnik v Bači; Kljun Matija, posestnik v Zagorju na Pivki; Vrankovič Ivan Hugo, posestnik v Braslovčah; Ogrin Martin, posestnik na Stari Vrhniki; Drganc Martin, posestnik in trgovec v Štrekljencu.

Št. 5107.

Razglas.

Na podstavi člena V. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah z dne 6. decembra 1891. l. in točke 5. k temu dogovoru spadajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz l. 1892) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnega zapornega ozemlja nemške države, po katerem je razširjena pljučna kuga, in sicer:

- 1.) iz vladnih okrajev Devin in Merseburg v kraljevini Pruski;
- 2.) iz okrožnega glavarstva Cvikava in Lipsko v kraljestvu Saksonskem in
- 3.) iz okrožja Bernburg v vojvodini Anhaltski.

Ta prepoved stopi na mesto one vsled razpisa ministerstva za notranje stvari z dne 10. marca 1900, št. 8586., oziroma s tuoradni razglasom z dne 15. marca 1900, št. 4366, izdane prepovedi.

To se razglašja na podstavi razpisa, c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 26. marca 1900, št. 10.612., s tem pristavkom, da se bodo prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882. l., št. 51., oziroma po § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdaneega izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz leta 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 28. marca 1900.

Št. 5213.

Razglas

c. kr. deželne vlade za kranjsko z dne 30. marca 1900, št. 5213., o veterinaropolijskih odredbah zoper uvažanje prasičev iz dežel ogerske krone v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Dodatno k razglasu z dne 17. marca 1900, št. 8600. (*Wiene Zeitung* z dne 20. marca 1900, št. 64.), ministerstvo za notranje stvari ukazuje takó:

Ker se je zanesla svinjska kuga v tostransko ozemlje, je prepovedano uvažati prasiče v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, iz županijskih sodišč Kis-Kun-Félegyháza z všteto mestno občino Kis-Kun-Félegyháza (velika županija Pest-Pilis-Solt-Kiskun), Congrad (velika županija Congrad), iz kraljevskega svobodnega mesta Kečkemet na Ogorskem, dalje iz hrvatsko-slavonskih okrajev Petrinja, Sisek (velika županija Zagreb), Nova Gradiška (velika županija Požega), Ilok, Šid, Vukovar (velika županija Srem), kakor tudi iz kraljevega mesta Sisek (velika županija Zagreb).

Razveljavljajo pa se prepovedi, izdane zoper uvažanje prasičev iz ogerskih županijskih sodišč Kis-Martón, Nagy-Martón (ve-

lika županija Sopronj), Nagy-Kikinda, Perjámos, Török-Becse, Zsembolya, kakor tudi iz mestne občine Nagy-Kikinda (velika županija Torontal), kakor tudi iz hrvaškega okraja Pregrada (velika županija Varaždín).

Predstoječe odredbe stopijo takoj v veljavnost.

To se razglašja v natanko izpolnjevanje vsled razglašja zgoraj navedenega c. kr. ministerstva z dne 27. marca 1900, št. 9801., z ozirom na tuoradni razglas z dne 21. marca 1900, št. 4747.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 30. marca 1900.

Št. 4969.

Razglas.

C. kr. namestništvo v Pragi je z razglasom z dne 21. marca t. l., št. 47.600., zopet dovolilo uvažanje klalnih prasičev s Kranjskega na Češko in prosti promet s to živino po določilih namestniškega razglašja z dne 8. marca 1900, št. 30.538., s katerim se uravnava promet s prasiči za trgovino na Češkem.

Prepoved uvažanja prasičev za pleme in za rejo s Kranjskega na Češko ostane v veljavnosti, dokler se ne ukaže drugače.

To se razglašja in se ob enem preklicuje tuoradni razglas z dne 23. januarja t. l., št. 1352.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 27. marca 1900.

Št. 5313.

Razglas.

Ker se je z nekim dne 1. marca t. l. v Ribnici naloženim in dne 5. marca t. l. v Lauterachu odloženim prasičjim transportom zanesla svinjska kuga v okraje Bregnica in Feldkirch, je c. kr. namestništvo za Tirolsko in Predarlško z razglasom z dne 28. marca 1900, št. 12.046., dokler se ne ukaže drugače, prepovedalo uvažanje prasičev iz političnega okraja Kočevje na Kranjskem na Tirolsko in Predarlško.

To se tem potom razglašja.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 2. aprila 1900.

Št. 5385.

Razglas.

Ker se je z nekim prasičjim transportom, ki je prišel iz Siska na Hrvaškem v začetku marca in odložil v Ribnici vsled odprodaje prasičev svinjska kuga zanesla v enajst občin okraja Kočevje in ker se je v najnovšem času ta kuga zanesla tudi iz Ptuja na Štajerskem v nadaljne štiri občine zgoraj navedenega okraja, tako da preti ta kuga postati okraju Kočevje jako nevarna, deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, prepoveduje izvažanje, uvažanje in prevažanje prasičev po vsem političnem okraju Kočevje, ravnotako pa tudi dogon prasičev na sejme imenovanega okraja.

Prestopki teh odredb se bodo kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882., št. 51.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 2. aprila 1900.

Listnoca uredništva.

A. P. v T. Če ste našli drevesno krvavo uš na koreninah ameriških trt, pač ne vemo, kako je tja prišla, a trtam prav gotovo ni škodljiva.

J. K. v B. Za Vaš namen bo najboljša seč iz belega trnja.

J. M. v B. na Ruskem. Zadevo morate izročiti kakemu tukajšnjemu odvetniku.

J. T. v P. Dotičnih naredeb je silno veliko. Pravo izveste, če se obrnete kar naravnost na c. kr. finančno ravnateljstvo v Ljubljani.

Fr. G. v V. L. Poslani kis je izprijen, se ne da več popraviti in ni za nobeno rabo več.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

inzerati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 32 K, na 1/2 strani 16 K, na 1/4 strani 10 K in na 1/8 strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 7.

V Ljubljani, 15. aprila 1900. Leto XVII.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 11. aprila 1900. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K 130.— h do K 140.— h; nemška detelja (lucerna) K 110.— h do K 120.— h; gorenjska repa K 70.— 72 h; laneno seme, domače ozimno K 31.— h; konopno seme K 36.— h do K 36.50 h; kuminovo seme K 64.— h do K 66.— h.

Fižol: Rudeči ribniški K 19.50 h; rudeči Hrvat K 17.— h; prepeličar (koks) K 20.— h. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 30.— h do K 34.— h. brez dima sušene K 34.— h. do K 40.— h.

Orehi domači: K 36.— h do K 40.— h.

Ježice nove: K 8.— h do K 9.25 h za 100 klgr.

Med čist: po K 90.— h do K 94.— h.

Kože. Goveje, težke nad 45 kg po K 84.— h do K 88.— h.

težke od 30 do 45 kg „ „ 76.— „ „ 80.— „

lahke „ „ 80.— „ „ 82.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klgr.)

Telečje kože: K 1.14 za kg.

Kozličeve kože po K 1.50 h do K 1.60 h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 64 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 „ „

Kože lisic po K 11.25 do 12.25

„ kun „ „ 30.— „ 36.— za par.

„ dihurjev „ „ 7.— „ 8.—

„ vidr „ „ 24.— „ 26.—

Kože zajcev po K 36.— do 42.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 7. aprila 1900. Pšenica K 8.20 h, rž K 7.20 h, ječmen K 6.90 h, oves K 6.20 h, ajda K 8.85 h, proso K 9.50 h, tursica K 6.95 h, seno K 2.20 h, slama K —.— (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Na Dunaji, 10. aprila 1900. Pšenica spoml. K 8.05 h, rž spoml. K 7.21 h, oves jesenski K 5.79 h, tursica K 5.66 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Največja zaloga

raznega semena

na pr. **večne nemške detelje** (lucerne, štajarske detelje, inkarnatke, turške in travniške detelje, raznih vrst **velikanske pese**, ki je splošno znana kot najboljša krma; potem **travna semena** za suha, mokra, peščena ali ilovnata tla. Velika zaloga raznih semen cikorijske, dobra krma za prasiče, salate, kumar, peteršilja, zelene, sladkega graha, fižola in drugih zelenjadnih vrst.

Mnogobrojnega poseta prosi

(23—4)

PETER LASSNIK

v Ljubljani.

Franc Bremc,

ključarski mojster v Ljubljani,

Cegnarjeve ulice št. 12 (Vodmat)

priporoča se za izvršitev vsakovrstnih

ključarskih, stavbenih in umetnih del

nadalje za izvršitev in napeljavanje

vsakovrstnih mrež za ograje pri

vrtilih, potem mreže za modroce itd.,

itd., po najnižjih cenah. (34—3)

Jajca za valenje

od zanesljivih plemenskih kur, kakor:

Velike grahnate Plymouth Rocks	eno po 40 h.
Velike Houdan z čopom	» » 40 »
Velike Dorking z srebrnim vratom	» » 40 »
Oreve-Cveur modre z čopom	» » 50 »
Črne Holandke z belim čopom	» » 50 »
Bele Leghorn	» » 50 »
Laške kure jerebično progaste	» » 50 »
Domači Fazan (Maloy)	» » 50 »
Hamburški veliki Fazan	» » 60 »
Velike laške gosti	eno po 1 K 20 »

in 3 mesece stara plem. piščeta teh vrst eno po 4 K in ml. pave. Manj ko 10 jajc ne odpošlje in za dobro došlost in postrežbo jamči **Ivan Kranjo**, veleposestnik v Št. Ilju pošta Velenje, Štajersko. (38-2)

OVES

(Willkomm.)

Ta težka vrsta ovsa vsepa v vsaki zemlji, je najzgodnejša, dá zelo obilo pridelka, visoko in prav dobro slamo za krmljenje ter nepreleži. Ker se ta oves redko seje, zadošča na oralo 50 kg. (25-3)

Razpošilja se z vrečo vred 25 kg za K 9.—; 50 kg za K 17.—; 100 kg za K 32.—. Vzorci v vrečkah po 5 kg se pošiljajo poštine prosto (franco) ako se znesek K 3.— naprej pošlje na

grajščinsko oskrbnništvo Goliče
pri Konjicah na Sp. Štajerskem.

Francišek Štupica,

trgovec v Ljubljani

na Marije Terezije cesti, poleg „Figovca“

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih potrebščin, kakor: Roman in portland cement, železniške šine, nosilke (traverze), bičje za obivanje stropov, dratenci, okovi za vrata in okna.

Raznovrstne štedilnike (Sparherde), peči, bogato pozlačene nagrobne križe, vlite železne kotle, trombe (Pumpe) za vodnjake. Peresa (Fedre) za vozove in osij (Achse).

Razno kuhinjsko opravo, mnogovrstne tehtnice in uteže. (37-2)

Železno, medno in bakreno ploščevino. Za strehe in žlebove cinkasto in pocinjeno ploščevino ter strešnega papirja (kleja).

Različno orodje za kmetovalce, mizarje, kovače, ključavničarje, kleparje in kolarje. Zagrinjala (Plohe) za vozove, žimo itd.

Veliko zalogo špicerijskega blaga, fino kavo, riž, sladkor, moko, olje, špirit, rum, slivovko in razno drugo blago.

Semena domače in nemške (francoske) velikanske pese in travnik semen.

Strokovno vrejena trgovina semen

Alojzija Korsika,

umetnega in trgovskega vrtnarja v Ljubljani,

Šlenburgove ulice šte. 5.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih, travnih, zelenjadnih in cvetličnih semen, kakor svojo bogato zalogo čiste, predenice proste detelje in družih krmskih semen. Nadalje izdelovanje svežih in suhih vencev in šopkov za vsakotere slavnosti, sploh vse v vrtnarsko stroko spadajoče dela. (17-6)

Ceniki na zahtevo brezplačno in poštine prosto.

Vsakovrstna

zanesljiva semena

kakor: domače, lucerne ali nemške in rudeče detelje; velikanske rumene, bele in rudeče pese; repno seme; raznih trav in vsih vrst salat se dobivajo po nizkih cenah pri

Josipu Kordinu v Ljubljani,
pred Škofljo št. 4. (14-6)

Gotovo zanesljivo seme

domače detelje, nemške detelje, (lucerne), razne trave, velikanske pese, grahore, zgodnjega ovsa, zelo lepe jare rži in ječmena, pravega ribniškega fižola, vsakovrstnih vrtnih zelišč in cvetic kakor tudi semenski krompir

dobiva se najceneje pri

Ivanu Majdiču v Kranju.

Isti priporoča tudi svojo zalogo vsakovrstnega žita, pravega **dovskega mavca** (gipsa), **Roman-** in **Portland-cementa** kakor tudi razne špicerijske robe.

NB. Deteljno seme je očiščeno od predenice (žide) na nalsč v to svrhu nabavljenemu stroju. Kupec dobi pri odjemu večje množine garancijski listek, kateri ga opraviči do brezplačne preskušnje semena pri c. kr. semenski kontrolni postaji na Dunaju. (36-2)